

SEKSIONI I KATËRT
ÇËSHTJA IZET HAXHIA KUNDËR SHQIPËRISË
(Ankimi nr. 34783/06)

VENDIM
STRASBURG
5 nëntor 2013

Ky vendim do të marrë formë të prerë në rrethanat e përcaktuara në nenin 44 § 2 të Konventës. Ai mund t'i nënshtrohet rishikimit redaktues.

Në çështjen Izet Haxhia kundër Shqipërisë,

Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut (Seksioni i Katërt i Mëparshëm), duke gjykuar si Dhomë e përbërë nga:

Ineta Zieme, *president*
David Thór Björgvinsson,
George Nicolaou,
Zdravka Kalaydjieva,
Vincent A. De Gaetano,
Paul Mahoney, *gjykatës*,
Altina Xhoxhaj, *gjykatës ad hoc*,

dhe Françoise Elens-Passos, *regjistruer i Seksionit*,

Pas shqyrtimit me dyer të mbyllura më 15 tetor 2013,
shpall vendimin e mëposhtëm të miratuar në atë datë:

PROCEDURA

1. Çështja e ka zanafillën në ankimin (nr. 34783/06) kundër Republikës së Shqipërisë, të depozituar në Gjykatë sipas nenit 34 të Konventës për Mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut dhe Lirive Themelore ("Konventa") nga shtetasi shqiptar, z. Izet Haxhia ("ankuesi") më 28 gusht 2006.

2. Ankuesi u përfaqësua nga z. F. Shanaj dhe z. Sh. Dizdari, avokatë që ushtrojnë profesionin në Tiranë. Qeveria shqiptare ("Qeveria") u përfaqësua fillimisht nga agjentët e atëhershëm të saj, znj. S. Mëneri e Ministrisë së Punëve të Jashtme në Shqipëri dhe znj. Ledi Hajro nga zyra e Avokatit të Shtetit dhe, më pas, nga znj. L. Mandia nga zyra e Avokatit të Shtetit.

3. Z. Ledi Bianku, gjykatës i zgjedhur për Shqipërinë, nuk ishte në gjendje të gjykonte çështjen (neni 28 i rregullores së Gjykatës). Për rrjedhojë, presidenti i Dhomës vendosi të caktojë znj. Altina Xhoxhaj si gjykatëse *ad hoc* në vend të tij (neni 29 § 1(b)).

4. Ankuesi pretendoi disa shkelje sipas neneve 5, 6 dhe 7 të Konventës.

5. Më 17 mars 2008, presidenti i Seksionit të Katërt, të cilit i është caktuar çështja, vendosi të njoftonte Qeverinë mbi ankimin. Gjithashtu, u vendos të shqyrtohej pranueshmëria dhe meritat e ankimit në të njëjtën kohë (neni 29 § 1).

FAKTET

I. RRETHANAT E ÇËSHTJES

6. Ankuesi ka lindur në vitin 1966. Ai ishte truproja i presidentit të atëhershëm të Shqipërisë, z. Sali Berisha. Në kohën e paraqitjes së ankimit, ai është ndaluar në Turqi në pritje të rezultatit për ekstradimin e tij në Shqipëri.

7. Më 12 shtator 1998, rreth orës 21:15, z. Azem Hajdari, anëtar parlamenti ("AP") dhe truprojat e tij, B.C. dhe Z.N. u qëlluan ndërkohë që po dilnin nga selia e Partisë Demokratike ("PD") në Tiranë. Zoti Hajdari dhe B.C. vdiqën në të njëjtën ditë në spital. Truproja e dytë, Z. N. u plagos rëndë. Zoti Hajdari ishte anëtar drejtues i PD-së, e cila ishte një nga dy partitë kryesore politike në Shqipëri dhe, në kohë materiale, në opozitë. Për këtë vrasje u hap hetimi penal.

8. Më 13 janar 2001, prokuroria lëshoi urdhërarresti për ankuesin, si i dyshuar për përfshirjen e tij në vrasjen e AP dhe një prej truprojave të tij, si dhe për vrasjen e mbetur në tentativë të truprojës tjetër. Gjithashtu, prokurori urdhëroi arrestimin e katër personave të tjerë në lidhje me këtë vrasje.

9. Më 31 janar 2001, Gjykata e Rrethit Tiranë ("Gjykata e Rrethit") urdhëroi arrestimin e ankuesit. Ai u përfaqësua nga një avokat i caktuar nga gjykata.

10. Më 3 mars 2001, Gjykata e Rrethit e deklaroi ankuesin *në mungesë* pas përpjekjeve pa sukses për të gjetur vendndodhjen e tij. Sipas vendimit, familja e ankuesit nuk kishte dijeni për vendndodhjen e tij. Fqinjët, gjithashtu,

pohuan se prej dy vjetësh askush nuk kishte banuar në banesën e ankuesit.

11. Më 13 mars 2001, prokurori depozitoi një aktakuzë pranë Gjykatës së Rrethit. Ankuesi dhe katër të bashkëpandehurit e tjerë akuzoheshin për pjesëmarrjen dhe organizimin e vrasjes së AP, trupprojës së tij dhe vrasjes së mbetur në tentativë të civilëve.

12. Procedimet gjyqësore kundër ankuesit janë kryer *në mungesë*. Ai u përfaqësua nga një avokat i caktuar nga familja e tij sipas nenit 48 § 3 të Kodit të Procedurës Penale (“KPP”).

13. Më 29 prill 2001, Gjykata e Rrethit e dënoi ankuesin *në mungesë*. Ai u dënua me njëzet e pesë vjet burgim.

14. Avokati i ankuesit, i caktuar nga familja, si dhe i të bashkëpandehurve të tjerë ankuan kundër dënimit në Gjykatën e Apelit dhe në Gjykatën e Lartë.

15. Më 9 korrik 2002 dhe 14 shkurt 2003, Gjykata e Apelit dhe Gjykata e Lartë, respektivisht, lanë në fuqi vendimin e Gjykatës së Rrethit. Ankuesi u përfaqësua nga një avokat i caktuar nga familja.

16. Avokati i caktuar nga familja nuk depozitoi ankim kushtetues për shkak të mungesës së prokurës për të bërë një gjë të tillë. Ankimet kushtetuese të dy prej të bashkëpandehurve, në lidhje me padrejtësinë e përgjithshme të procedimeve, u deklaruan të papranueshme nga Gjykata Kushtetuese, më 9 korrik 2003, me arsyetimin se ankimet nuk zbulonin shkelje të së drejtës për gjykim të drejtë.

17. Një përshkrim i detajuar i fakteve, hetimit penal dhe vendimeve të gjykatave të brendshme, është përshkruar në çështjen *Haxhia k. Shqipërisë*, nr. 29861/03, 8 tetor 2013, për të cilën akoma nuk është dhënë vendimi i formës së prerë dhe çështjen *Mulosmani k. Shqipërisë*, nr. 298618/03, tetor 2013, për të cilën akoma nuk është dhënë vendimi i formës së prerë.

18. Më 3 qershor 2006, ankuesi u arrestua nga autoritetet turke, me sa duket mbi bazën e një urdhërarresti të lëshuar nga autoritetet shqiptare. Dukej se autoritetet shqiptare kërkonin ekstradimin e ankuesit. Gjykatës nuk i është paraqitur një kopje e kërkesës për ekstradim. Asnjë informacion tjetër nuk është dhënë në lidhje me rezultatin për procedurat e ekstradimit në Turqi.

II. E DREJTA DHE PRAKTIKA PÛRKATËSE E BRENDSHME DHE NDËRKOMBËTARE

A. E drejta e brendshme

1. Kodi i Procedurës Penale (“KPP”)

19. Dispozitat përkatëse të KPP-së në lidhje me caktimin dhe përfaqësimin nga një avokat, parashikojnë si më poshtë:

Neni 48 – Mbrojtësi i zgjedhur nga i pandehuri

“1. I pandehuri ka të drejtë të zgjedhë jo më shumë se dy mbrojtës.

2. Zgjedhja bëhet me deklaram të bërë para organit të procedurës ose me akt të dhënë mbrojtësit ose të dërguar atij rekomande.

3. Zgjedhja e mbrojtësit për personin e ndaluar, të arrestuar ose të dënuar me burgim, derisa ky person nuk e ka bërë vetë zgjedhjen mund të bëhet nga një i afërm i tij, në përputhje me procedurat e parashikuara nga paragrafi 2 më lart”.

Neni 410 – Ankimi i të pandehurit

“2. Kundër vendimit të dhënë në mungesë, mbrojtësi mund të bëjë ankim vetëm kur është i pajisur me një akt përfaqësimi të lëshuar në përputhje me ligjin”.

20. Dispozitat përkatëse të KPP-së në lidhje me kërkesën për rivendosje në afat parashikojnë si më poshtë:

Neni 147 – Rivendosja në afat

“1. Prokurori, i pandehuri, palët private dhe mbrojtësit mund të kërkojnë rivendosjen në afatin e caktuar kur provojnë se nuk kanë pasur mundësi ta respektojnë afatin për shkak të rasteve të paparashikuara ose të forcës madhore.

2. Në qoftë se është dhënë vendimi në mungesë, i pandehuri mund të kërkojë rivendosjen në afat për të bërë ankim kur provon se nuk ka marrë dijeni për vendimin.

3. Kërkesa për rivendosjen në afat paraqitet brenda dhjetë ditëve nga dita ... kur i pandehuri ka marrë dijeni efektivisht për aktin. Rivendosja në afat nuk lejohet më shumë se një herë për secilën palë për çdo shkallë të procedimit.

4. Për kërkesën vendos organi që procedon në kohën e paraqitjes së saj.

5. Vendimi që lejon rivendosjen në afat për bërjen e ankimit mund të ankimohet vetëm bashkë me vendimin përfundimtar.

6. Kundër vendimit që refuzon kërkesën për rivendosje në afat mund të bëhet ankim”.

Neni 148 – Efektet e rivendosjes në afat

“1. Gjykata që ka vendosur rivendosjen në afat, me kërkesën e palës dhe për aq sa është e mundur, urdhëron përsëritjen e veprimeve në të cilat pala kishte të drejtë të merrte pjesë”.

21. Nenet 449-461 të KPP-së drejtojnë zbatimin për rishikimin e një vendimi të formës së prerë.

Neni 450 – Rastet e rishikimit

“1. Rishikimi mund të kërkohet:

a) kur faktet e vëna në themel të vendimit nuk pajtohen me ato të një vendimi tjetër të formës së prerë;

b) kur vendimi është bazuar në një vendim të gjykatës civile, i cili është revokuar më pas;

c) kur pas vendimit kanë dalë ose janë zbuluar prova të reja, të cilat vetëm ose së bashku me ato që janë vlerësuar njëherë, tregojnë se vendimi është i gabuar;

d) kur vërtetohet se vendimi është dhënë si pasojë e falsifikimit; të akteve të gjykimit ose të një fakti tjetër të parashikuar nga ligji si vepër penale”.

22. Kërkesa për rishikim duhet të depozitohet në Gjykatën e Lartë.

2. *Ligji për marrëdhëniet juridiksionale me autoritetet e huaja në çështjet penale (ligji nr. 10193, datë 3.12.2009)*

23. Seksioni 51 § 4 i ligjit për marrëdhëniet juridiksionale me autoritetet e huaja në çështjet penale parashikon se “një vendim penal i formës së prerë kundër një personi të ekstraduar, i cili është dhënë në mungesë të tij, mund të rishikohet me kërkesën e personit, me kusht që ministri i Drejtësisë të ketë siguruar shtetin kërkuar në lidhje me këtë. Kërkesa për rishikim duhet të paraqitet brenda 30 ditëve nga mbërritja e ankuesit në territorin e Shqipërisë dhe shqyrtimi i saj është subjekt i dispozitave të Kodit të Procedurës Penale”.

B. Ligji për Gjykatën Kushtetuese (ligji për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë nr. 8577, datë 10 shkurt 2000)

24. Dispozitat përkatëse të ligjit për Gjykatën Kushtetuese parashikojnë si më poshtë:

Pjesa 30

“1. Depozitimi i ankimit në Gjykatën Kushtetuese është subjekt i afateve të përcaktuara në këtë ligj.

2. Ankimi i një individi për shkeljen e të drejtave të tij kushtetuese mund të paraqitet jo më vonë se dy vjet nga ndodhja e shkeljes. Nëse ligji parashikon mjetin ligjor, individi mund të depozitojë ankimin e tij në Gjykatën Kushtetuese pasi ka shteruar të gjitha mjetet ligjore për mbrojtjen e të drejtave të tij. Në raste të tilla, afati për depozitimin e ankimit është dy vjet nga njoftimi i vendimit të organit të shkallës së fundit”.

C. Praktika ligjore e brendshme

1. *Në lidhje me kërkesën për rivendosjen në afat*

a) Praktika ligjore e gjykatave më të ulëta

25. Më 3 maj 2007 dhe 10 tetor 2007, Gjykata e Rrethit Gjyrokastër pranoi kërkesat e dy të pandehurve për rivendosjen në afat kundër dënimit të tyre *në mungesë*. Të pandehurit i bënë kërkesat e tyre pasi u ekstraduan në Shqipëri. Ndërkohë, ata depozituan dy ankime më vete pranë Gjykatës (*Hysi k. Shqipërisë*, nr. 72361/11 dhe *Malo k. Shqipërisë*, nr. 72359/11) për drejtësinë e rigjykit. Këto ankime janë në pritje të datës së miratimit të vendimit konkret.

26. Më 2 nëntor 2010, Gjykata e Rrethit Shkodër pranoi kërkesën e njërit prej të pandehurve për rivendosjen në afat kundër vendimit të tij *në mungesë*. I pandehuri e bëri kërkesën e tij pasi u ekstradua në Shqipëri (shih vendimin e Gjykatës së Lartë nr. 37/2011 për më shumë informacion).

b) Praktika ligjore e Gjykatës së Lartë

27. Në vendimin e tij unifikues nr. 2, të datës 14 tetor 2002, Kolegji i Bashkuar i Gjykatës së Lartë vendosi që, duke pasur parasysh karakterin e tij personal rigoroz, kërkesa për rivendosjen në afat duhet të depozitohet vetëm nga i pandehuri ose nga një avokat i zgjedhur prej tij, brenda dhjetë ditëve nga data në të cilën i pandehuri është vënë në dijeni efektivisht për vendimin e dhënë *në mungesë* (vendimi nr. 2/2002). E drejta nuk mund të ushtrohej nga anëtarët e familjes së të pandehurit nëse i pandehuri nuk ishte realisht në dijeni të vendimit *në mungesë*. Kërkesa për rivendosjen në afat duhet të shqyrtohet nga Gjykata e Rrethit, prej një trupi gjykues të përbërë nga tre gjyqtarë. Vendimi i Gjykatës së Rrethit mund të ankimohet në Gjykatën e Apelit dhe, më pas, në Gjykatën e Lartë. Megjithatë, konstatimi i fundit është korrigjuar nga vendimi i Gjykatës Kushtetuese nr. 31/2012 (shih paragrafin 36 më poshtë).

28. Në vendimin e tij unifikues nr. 1 të datës 20 janar 2011, Kolegji i Bashkuar i Gjykatës së Lartë shqyrtoi tri çështje në lidhje me kërkesën për rivendosjen në afat (vendimi nr. 1/2011). Ankuesi ishte dënuar *në mungesë*. Avokatit të tij të caktuar nga familja iu pranua rivendosja në afat kundër dënimit *në mungesë* në Gjykatën e Apelit. Ankimet në vijim të avokatit mbi meritat e çështjes u rrëzuan nga Gjykata e Apelit dhe Gjykata e Lartë. Pas ekstradimit të tij në Shqipëri ankuesit iu pranua rivendosja në afat në Gjykatën e Lartë kundër vendimit të Gjykatës së Apelit. Në procedimet para Kolegjit të Bashkuar të Gjykatës së Lartë, ankuesi u përfaqësua nga një avokat i zgjedhur prej tij.

29. Së pari, Kolegji i Bashkuar i Gjykatës së Lartë vendosi që, kur një ankim është shqyrtuar më parë dhe rrëzuar nga Kolegji i Gjykatës së Lartë, në procedimet *në mungesë* në të cilat i pandehuri është përfaqësuar nga një avokat i caktuar nga familja në përputhje me nenet 48 § 3 dhe 410 § 2 të KPP-së, si i pandehuri ashtu edhe avokati i tij nuk mund të (ri)-depozitojnë kërkesë për rivendosjen në afat kundër vendimit të Gjykatës së Apelit me arsyetimin se i pandehuri nuk është vënë në dijeni të vendimit meqenëse një gjë e tillë është në kundërshtim me parimet e *res judicata*. I njëjti arsyetim zbatohet për kërkesën për rivendosjen në afat kundër

vendimit të Gjykatës së Rrethit.

30. Së dyti, Kolegji i Bashkuar i Gjykatës së Lartë vendosi se i pandehuri ka të drejtë të depozitojë kërkesë për rivendosjen në afat në përputhje me nenin 147 § 1 të KPP-së vetëm kur gjykata më e lartë ka pushuar ankimin si të parashkruar, pa shqyrtuar meritat (themelin) apo ligjshmërinë e ankesave të ngritura në themelin e ankimit.

31. Konstatimi i tretë ka të bëjë me efektin e ankimit të depozituar nga një i pandehur, në mungesë të ankimit të bashkëpandehurit, mbi kërkesën e këtij të fundit për rivendosjen në afat. Kolegji i Bashkuar i Gjykatës së Lartë vendosi që, si rregull, “në procedimet penale kundër disa të bashkëpandehurve, gjykata nuk duhet të pranojë kërkesën e një të pandehuri për rivendosjen në afat, nëse është vërtetuar se [meritat] e çështjes janë shqyrtuar pas ankimit të depozituar nga një i bashkëpandehur”.

32. Më 5 tetor 2011, pas kërkesave të dy të pandehurve për rivendosje në afat, Gjykata e Lartë, duke u bazuar në vendimin e saj unifikues nr. 1/2011, refuzoi këto kërkesa (vendimet nr. 121/2011 dhe 122/2011). Gjykata e Lartë vendosi që avokatët e të pandehurve, të cilët ishin caktuar nga anëtarët e familjes në përputhje me nenet 48 § 3 dhe 410 § 2 të KPP-së, kishin ankuar më parë dhe pa sukses kundër dënimit të pandehurve në mungesë, si në Gjykatën e Apelit ashtu edhe në Gjykatën e Lartë. Për rrjedhojë, dënimi i tyre në mungesë “kishte marrë fuqinë e *res judicata*”, e cila ndalonte rigjykimin.

33. Pas ekstradimit nga Italia, një i pandehur depozitoi një kërkesë për rivendosjen në afat. Më 12 tetor 2011, duke u bazuar në vendimin e saj unifikues nr. 1/2011, Gjykata e Lartë e refuzoi këtë kërkesë me arsyetimin se avokati i të pandehurit, i caktuar nga familja kishte ankuar më parë dhe pa sukses kundër dënimit të të pandehurit në mungesë, si në Gjykatën e Apelit ashtu edhe në Gjykatën e Lartë (vendimi nr. 218/2012).

34. Më 5 shtator 2012, duke u bazuar në vendimin e saj unifikues nr. 1/2011, Gjykata e Lartë vendosi, *inter alia*, se gjykata më e ulët kishte gabuar në pranimin e të pandehurit për rivendosjen në afat, meqenëse avokati i të pandehurit i caktuar nga familja kishte ankuar më parë dhe pa sukses kundër dënimit të pandehurit në mungesë (vendimi nr. 218/2012).

c) Praktika ligjore e Gjykatës Kushtetuese

35. Në përgjigje të një kërkesë referimi të Gjykatës së Lartë mbi kushtetutshmërinë e neneve 48 § 3 dhe 410 § 2 të KPP-së, Gjykata Kushtetuese vendosi, me anë të vendimit nr. 30, datë 17 qershor 2010 (vendimi nr. 30/2010), se caktimi i avokatit nga një anëtar i familjes duhet të pranohet nga gjykatat e brendshme, në qoftë se mund të përcaktohet se kjo përbën një manifestim të shprehur të qëllimit të të pandehurit për të mos ndjekur procedimet. I njëjti arsyetim zbatohet për kërkesën për rivendosjen në afat të bërë nga avokati i caktuar nga familja e të pandehurit. Autoritetet duhet të përcaktojnë se i pandehuri nuk ka qenë efektivisht në dijeni të dënimit të tij në mungesë dhe se i pandehuri ka qenë efektivisht në dijeni të caktimit të avokatit nga familja e tij.

36. Në përgjigje të një kërkesë referimi të Gjykatës së Lartë mbi kushtetueshmërinë e neneve 147 §§ 4 dhe 6 të KPP-së, nëpërmjet vendimit nr. 31, datë 17 maj 2012 (vendimi nr. 31/2012), Gjykata Kushtetuese sqaroi se termi “organi procedues”, parashikuar nga neni 147 § 4 i referohej gjykatës kundër vendimit të së cilës i pandehuri kërkon rivendosjen në afat. Nëse i pandehuri do të kërkonte rivendosjen në afat kundër vendimit të Gjykatës Kushtetuese, kërkesa për rivendosjen në afat duhet të depozitohet dhe shqyrtohet nga gjykata e apelit në vend të Gjykatës së Rrethit. Ajo që ngatërroi interpretimin e përkufizimit të mësipërm është përdorimi i fjalëve “në gjykatën e apelit” në nenin 147 § 6 të KPP-së. Gjykata Kushtetuese vendosi se këto fjalë ishin jokushtetuese dhe se mund të zëvendësoheshin me fjalët “në një gjykatë më të lartë”. Meqenëse neni 147 i KPP-së nuk parashikonte të drejtën [direkte] të palëve për të ankuar kundër vendimit që ka miratuar rivendosjen në afat (neni 147 § 5 i KPP-së) në kundërshtim me të drejtën e palëve për të ankuar kundër vendimit që ka refuzuar rivendosjen në afat (neni 147 § 6 i KPP-së), Gjykata Kushtetuese më tej vendosi që legjislatura duhet të parashikojë më vete të drejtën e palëve për të apeluar kundër miratimit të kërkesës për rivendosjen në afat para shqyrtimit të meritave të ankimit. Ligji si i tillë nënkuptonte se, në shqyrtimin e meritave, Gjykata e Lartë do të duhej, gjithashtu, të shqyrtonte ligjshmërinë dhe themelin e ankimit për rivendosjen në afat, gjë që nuk ishte në përputhje me natyrën e procedimeve para kësaj shkalle.

2. Në lidhje me ankimin për rishikimin e vendimit të formës së prerë

37. Më 17 shtator 2010, Gjykata e Lartë vendosi se personi i ekstraduar mund të bënte kërkesën për rishikimin e dënimit të formës së prerë në mungesë, sipas nenit 450 të KPP-së, me kusht që ministri i Drejtësisë të ketë siguruar shtetin të cilit i kërkohet ekstradimi se personi i ekstraduar do të rigjykohej pas ekstradimit (vendimi nr. 812/2010). Në arsyetimin e saj, Gjykata e Lartë u bazua në nenin 3 të protokollit të dytë shtesë të Konventës Evropiane për Ekstradimin, e cila është ratifikuar nga Shqipëria dhe, rrjedhimisht,

fitoi përparësi mbi të drejtën e brendshme në përputhje me Kushtetutën, si dhe në seksionin 51 § 4 të ligjit për marrëdhëniet juridiksionale në çështjet penale (shih paragrafët 23 më lart dhe 42 më poshtë). Në këtë rast, ankuesi është ekstraduar nga Spanja, duke u bazuar në sigurimin e ministrit të Drejtësisë se ai do të rigjykohej. Gjykata e Lartë e pranoi kërkesën e tij për rishikimin e dënimit në *mungesë* sipas nenit 450 të KPP-së, me të gjitha arsyet e shteruara të rishikimit të renditura në nenin 450.

38. Më 19 janar 2011, Gjykata e Lartë, duke u bazuar në vendimin e saj nr. 812/2010, pranoi kërkesën e ankuesit për rishikimin e dënimit të tij në *mungesë* sipas nenit 450 të KPP-së (vendimi nr. 9/2011). Ankuesi u ekstradua nga Mbretëria e Bashkuar, duke u bazuar në sigurimin e ministrit të Drejtësisë se ai do të rigjykohej.

39. Më 16 shkurt 2011, Gjykata e Lartë, pranoi kërkesën e ankuesit për rishikimin e dënimit të tij në *mungesë* sipas nenit 450 të KPP-së (vendimi nr. 33/2011). Ankuesi u ekstradua nga Gjermania, duke u bazuar në sigurimin e ministrit të Drejtësisë se ai do të rigjykohej.

3. Në lidhje me mundësinë për të depozituar ankimin kushtetues

40. Në vendimin nr. 30, të datës 26 nëntor 2009, Gjykata Kushtetuese pranoi ankimin kushtetues të ankuesit kundër gjykimit të tij në *mungesë*, pas ekstradimit të tij në Shqipëri. Ankuesi ishte dënuar me një vendim të formës së prerë nga Gjykata e Lartë, më 24 mars 2000, në *mungesë*, dhe ishte ekstraduar në Shqipëri më 4 qershor 2008. Gjykata Kushtetuese konstatoi shkelje të së drejtës për mbrojtje të ankuesit për shkak të moscakimit nga ana e gjykatave të brendshme të një avokati për ta përfaqësuar atë.

41. Në vendimin nr. 83, të datës 5 korrik 2013 dhe 118 të datës 30 tetor 2012, Gjykata Kushtetuese konstatoi se ankuesit nuk kishin depozituar ankim kushtetues kundër vendimit të tyre në *mungesë* brenda afatit dyvjeçar të njohur me ligj, afat, i cili kishte filluar ditën që janë ekstraduar në Shqipëri. Në të dyja rastet, ankuesit u dënuan me vete në *mungesë* me vendim të Gjykatës së Lartë, përkatësisht në vitin 2001 dhe 2004. Ata u ekstraduan në një datë të pacaktuar në vitin 2007, njëri nga Mbretëria e Bashkuar dhe tjetri nga Gjermania. Pas ekstradimit, ata depozituan kërkesat për rivendosjen në afat, por këto kërkesa u rrëzuan nga Gjykata e Lartë, respektivisht më 6 maj 2011 dhe 19 janar 2012. Gjykata Kushtetuese vendosi që, duke pasur parasysh vendimin unifikues nr. 1/2011 (shih paragrafin 28 më lart) të Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë, të mos pranojë që ankuesit të depozitojnë kërkesat për rivendosjen në afat, meqenëse avokatët e caktuar nga familjet e tyre kishin ankuar më parë dhe pa sukses kundër vendimit të tyre në *mungesë*. Ankuesit duhet të kishin depozituar ankimet e tyre kushtetuese brenda afatit dyvjeçar të njohur me ligj, afat i cili kishte filluar ditën e ekstradimit të tyre në Shqipëri, kur ata ishin vënë në dijeni të vendimeve të dhëna në *mungesë*. Në vend të kësaj, ata kishin depozituar këto kërkesa pas përfundimit të procedimeve lidhur me kërkesën e tyre për rivendosjen në afat, pas skadimit të afatit dyvjeçar të njohur me ligj.

D. E Drejta Ndërkombëtare

Konventa Evropiane për Ekstradimin

42. Konventa Evropiane për Ekstradimin është ratifikuar nga Shqipëria më 19 maj 1998 dhe ka hyrë në fuqi më 17 gusht 1998. Neni 3 i protokollit të dytë shtesë parashikon si më poshtë:

“Neni 3 – Vendimet në *mungesë*”

1. Kur pala kontraktuese i kërkon një pale tjetër kontraktuese ekstradimin e personit për të kryer dënimin apo urdhër ndalimin sipas vendimit të marrë kundër tij në *mungesë*, pala së cilës i kërkohet ekstradimi mund të refuzojë ekstradimin për këtë qëllim nëse, sipas mendimit të saj, procedimet që çuan në këtë vendim nuk përmbushnin të drejtat minimale të mbrojtjes të njohura për pasojë për çdo person të akuzuar për një vepër penale. Megjithatë, ekstradimi lejohet nëse pala kërkuuese jep siguri të mjaftueshme për t’i garantuar personit të pretenduar të drejtën për rigjykim, gjë që mbron të drejtën e mbrojtjes. Ky vendim autorizon palën kërkuuese ose të zbatojë vendimin konkret, nëse personi i dënuar nuk kundërshton ose, në të kundërt, të fillojë procedimet kundër personit të ekstraduar.

2. Kur pala së cilës i kërkohet ekstradimi informon personin për të cilin është kërkuar ekstradimi për vendimin e marrë kundër tij në *mungesë*, pala kërkuuese nuk duhet ta vlerësojë këtë komunikim si njoftim zyrtar për qëllimet e procedurës penale në atë shtet”.

E DREJTA

I. SHKELJA E PRETENDUAR E NENIT 6 TË KONVENTËS

43. Ankuesi pretendoi se procedimet penale dhe dënimi në *mungesë* ishin të padrejta në kuptim të nenit 6 të Konventës, i cili në pjesët përkatëse parashikon si më poshtë:

“1. Në përcaktimin e ... çdo akuze penale kundër tij, kushdo gëzon të drejtën e të dëgjuarit ... të drejtën ... nga [1] ... gjykatë ...”

3. Çdo i akuzuar për një vepër penale ka këto të drejta minimale:

- a) të informohet menjëherë në një gjuhë që e kupton dhe në detaje, për natyrën dhe shkakun e akuzës së ngritur kundër tij;
- b) të ketë kohën e mjaftueshme dhe lehtësirat për përgatitjen e mbrojtjes së tij;
- c) të mbrohet personalisht ose nëpërmjet mbrojtësit ligjor të zgjedhur prej tij ose, në qoftë se ai nuk ka mjete të mjaftueshme për të shpërblyer mbrojtësin ligjor, t'i mundësohet ndihma ligjore falas kur kërkohet nga interesat e drejtësisë;
- d) të pyesë ose të kërkojë që të merren në pyetje dëshmitarët e akuzës dhe të ketë të drejtën e thirrjes dhe të pyetjes së dëshmitarëve në emër të tij, në kushte të njëjta me dëshmitarët e akuzës;
- e) t'i ofrohet ndihma falas e një përkthyesi nëse nuk kupton ose flet gjuhën e përdorur në gjyq".

A. Pranueshmëria

1. Parashtrimet e palëve

44. Qeveria ngriti dy argumente kryesore të papranueshmërisë. Së pari, ajo argumentoi se kërkesa ishte depozituar jashtë afatit gjashtëmujor. Së dyti, ajo argumentoi se ankuesi nuk kishte shteruar mjetet e brendshme ligjore. Ai nuk depozitoi ankim kushtetues në Gjykatën Kushtetuese për të ankuar, për padrejtësinë e procedimeve. Ai nuk paraqiti asnjë ankim për rishikimin e dënimit të formës së prerë në *mungesë*, sipas nenit 450 të KPP-së, dhe as për rivendosjen në afat sipas nenit 147 të KPP-së.

45. Ankuesi parashtrroi se ai depozitoi një ankim pranë Gjykatës pasi ishte arrestuar nga autoritetet turke, kur për herë të parë ishte vënë në dijeni mbi vendimin e autoriteteve shqiptare në *mungesë*. Për sa i përket shterimit të mjeteve ligjore të brendshme, ai argumentoi se ishin të paefektshme.

2. Vlerësimi i Gjykatës

a) Në lidhje me mosrespektimin e afatit gjashtëmujor

46. Gjykata përsërit se ajo "mund të shqyrtojë një çështje ... brenda gjashtë muajve nga data kur është marrë vendimi i formës së prerë" (shih, ndër të tjera, *Alimuçaj k. Shqipërisë*, nr. 20134/05, § 139, 7 shkurt 2012; dhe *Paul dhe Aundrey Edwards k. Mbretërisë së Bashkuar* (dec.), nr. 46477/99, 7 qershor 2001). Periudha gjashtëmujore fillon që nga data në të cilën ankuesi ka marrë dijeni të mjaftueshme dhe efektive mbi vendimin e brendshëm të formës së prerë (shih, ndër të tjera, *Baghli k. Francës*, nr. 34374/97, § 31, ECHR 1999-VIII). Është detyrë e shtetit, i cili bazohet në mosrespektimin e afatit gjashtëmujor të përcaktojë datën kur ankuesi u njoftua për vendimin e brendshëm të formës së prerë (*Sahmo k. Turqisë* (dec.), nr. 37415/97, 1 prill 2003).

47. Në çështjen në fjalë, Gjykata vëren se dënimi i ankuesit në *mungesë* është lënë në fuqi nga me anë të vendimit të formës së prerë të Gjykatës së Lartë më 14 shkurt 2003. Ankuesi është njoftuar për këtë vendim më 3 qershor 2006 kur është arrestuar nga autoritetet turke. Ky fakt nuk është kundërshtuar. Ai depozitoi një ankim pranë Gjykatës më 28 gusht 2006, brenda afatit gjashtëmujor të njoftimit të dënimit të tij në *mungesë*. Në këto rrethana, Gjykata rrëzon kundërshtimin e Qeverisë.

b) Në lidhje me mosshkrimin e mjeteve të brendshme ligjore

i) Mosparaqitja e ankimit kushtetues

48. Gjykata përsërit se detyrimi i ankuesve është pikërisht shkrimi i mjeteve të brendshme ligjore, të cilat janë të vlefshme në teori dhe praktikë në periudhën përkatëse dhe të cilat ata mund t'i fillojnë vetë – që do të thotë, mjete ligjore që janë të aksesueshme, që mund të sigurojnë ndreqjen e ankimeve të tyre dhe që ofrojnë perspektiva të arsyeshme suksesi (shih, për shembull, *Sejdovic k. Italisë* [GC], nr. 56581/00, § 46, 1 mars 2006). Për më tepër, vlerësimi nëse janë shteruar mjetet e brendshme ligjore normalisht bëhet duke iu referuar datës në të cilën është depozituar ankimi në Gjykatë, megjithëse ky rregull përbën një përjashtim, i cili mund të justifikohet nga rrethanat specifike sipas rastit (shih *Baumann k. Francës*, nr. 33592/96, § 47, ECHR 2001-V, dhe *Babylonová k. Sllovakisë*, nr. 69146/01, § 44, ECHR 2006-VIII).

49. Në çështjen në fjalë, Gjykata vëren se dënimi i ankuesit në *mungesë* është lënë në fuqi nga Gjykata e Lartë më 14 shkurt 2003. Ajo nuk ishte e mendimit që ankuesi të depozitonte ankim kushtetues brenda dy vjetëve nga data e vendimit të Gjykatës së Lartë, meqenëse ishte përcaktuar se ai nuk kishte marrë dijeni për dënimin e tij në *mungesë* deri më 3 qershor 2006, kur ai u arrestua nga autoritetet turke (shih *Shkalla k. Shqipërisë*, nr. 26866/05, §§ 52 dhe 53, 10 maj 2011, në të cilën Gjykata Kushtetuese, më 1 shkurt 2005, e deklaroi ankimin kushtetues të ankuesit të parashkruar, ku afati kohor ka filluar në datën e dhënies së vendimit në *mungesë* të Gjykatës së Lartë dhe jo në momentin kur ankuesi është vënë në dijeni për vendimin e Gjykatës së Lartë). Për rrjedhojë, në kohën e depozitimit të ankimit të tij pranë Gjykatës, nuk mund të pritet që ankuesi të ketë depozituar ankimin kushtetues, i cili në atë kohë nuk i ofronte atij asnjë perspektivë të arsyeshme suksesi (shih *Pikić k. Kroacisë*, nr. 16552/02, §§ 30-32, 18 janar 2005). Qeveria nuk parashtrroi asnjë provë për të kundërtën dhe nuk ekzistojnë rrethana të veçanta për të justifikuar përjashtimin e këtij rregulli (krahaso *Balakchiev dhe të tjerë k. Bullgarisë* (dec.), nr. 65187/10, 18 qershor 2013; *Demopoulos dhe të tjerë k. Turqisë*

(dec.), [GC], nr. 46113/99, 3843/02, 13751/02, 13466/03, 10200/04, 14163/04, 19993/04 dhe 21819/04, ECHR 2010; *Nogolica k. Kroacisë* (dec.), nr. 77784/01, 5 shtator 2002; *Andrášik dhe të tjerë k. Sllovakisë* (dec.), nr. 57984/00, 60237/00, 60242/00, 60679/00, 60680/00, 68563/01 dhe 60226/00, ECHR 2002-IX; *Brusco k. Italisë* (dec.), nr. 69789/01, ECHR 2001-IX). Për rrjedhojë, Gjykata e rrëzoi këtë kundërshtim.

50. Megjithatë, duke pasur parasysh zhvillimet në praktikën ligjore të Gjykatës Kushtetuese (shih paragrafët 40 dhe 41 më lart), Gjykata do të pranonte se, pas datës 26 nëntor 2009, në çështje të ngjashme me atë konkrete, ankuesit nuk mund të shkarkohen nga detyrimi i tyre për të depozituar ankim kushtetues kundër gjykimit të tyre dhe dënimit në *mungesë* menjëherë pasi ata janë ekstraduar në Shqipëri dhe u është dhënë një kopje e vendimit të dhënë në *mungesë*.

51. Për Gjykatën, çështja është nëse ankuesi kishte mjetet për të kërkuar rifillimin e procedimeve të mbajtura në *mungesë*. Gjykata do t'i kthehet kësaj çështjeje më poshtë.

ii) Mosparaqitja e ankimit për rishikimin e vendimit të formës së prerë

52. Gjykata vëren se, në kohën e paraqitjes së ankimit dhe deri në vitin 2010, arsyet shteruese të nenit 450 të KPP-së nuk mund të ishin të bazueshme për të depozituar ankimin për rishikimin e vendimit përfundimtar, e aq më pak të vendimit në *mungesë*. Qeveria nuk ka parashtuar asnjë provë për të kundërtën. Më 17 shtator 2010, Gjykata e Lartë e zgjeroi zbatimin e nenit 450 për të lejuar rishikimin e vendimeve të formës së prerë të dhëna në *mungesë* lidhur me personin e ekstraduar, me kusht që ministri i Drejtësisë të ketë siguruar se personi i ekstraduar do të rigjykohej. Kjo linjë praktikash ligjore është zbatuar në rastet vijuese nga Gjykata e Lartë (shih paragrafët 37-39 më lart).

53. Duke iu kthyer çështjes në fjalë, ndërkohë që kërkesa e ekstradimit ka të ngjarë të jetë bërë nga autoritetet shqiptare, Gjykatës nuk i janë paraqitur kushtet e asnjë sigurie dhënë Turqisë nga Shqipëria. Po kështu, Gjykata nuk është në dijeni të ndonjë lëshimi të bërë për të mundësuar Gjykatën e Lartë të procedojë sipas nenit 450 të KPP-së me një kërkesë për rigjykim. Në këto rrethana, Gjykata rrëzon si të pabazuar kundërshtimin e Qeverisë sipas këtij kreu.

iii) Mosparaqitja e ankimit për rivendosjen në afat

54. Gjykata vëren se sipas nenit 147 § 2 të KPP-së i pandehuri mund të depozitojë ankim për rivendosjen në afat, me kusht që dënimi të jetë dhënë në *mungesë* dhe i pandehuri të mos jetë vënë në dijeni për dënimin. Ankimi për rivendosjen në afat duhet të depozitohet brenda dhjetë ditëve nga njoftimi i dënimit në *mungesë* pranë gjykatës që dënoi të pandehurin (shih paragrafin 36 më lart). Sipas praktikës së brendshme ligjore, afati dhjetëditor fillon nga data kur i pandehuri i është dorëzuar autoriteteve shqiptare, kur supozohet se është vënë në dijeni për vendimin në *mungesë* (shih vendimin e Gjykatës së Rrethit në paragrafët 25-26 më lart). Menjëherë pasi është lejuar rivendosja në afat, i pandehuri ka mundësinë të ankojë kundër vendimit në *mungesë*, duke parashtuar argumente faktike dhe ligjore, të cilat i konsideron të nevojshme për mbrojtjen e tij gjatë procedimeve të ankimit.

55. Gjykata vëren më tej se, sipas praktikës ligjore të kohëve të fundit të Gjykatës së Lartë, kërkesa e të pandehurit për rivendosjen në afat nuk do të pranohet kur avokati i caktuar nga familja ka ankuar më parë dhe pa sukses pranë Gjykatës së Lartë dhe kur një i bashkëpandehur ka ankuar kundër vendimit dhe meritat e çështjes janë shqyrtuar në tërësi (shih paragrafët 28-43 më lart).

56. Duke iu kthyer çështjes në fjalë, Gjykata vëren se avokati i caktuar nga familja i ankuesit jo vetëm ka apeluar më parë dhe pa sukses pranë Gjykatës së Lartë, por edhe i bashkëpandehuri tjetër ka ankuar më parë dhe pa sukses kundër të gjitha vendimeve të gjykatave. Në këto rrethana, kërkesa për rivendosjen në afat do të ishte e destinuar të dështonte.

57. Gjykata rrëzon kundërshtimin e Qeverisë sipas këtij kreu.

b) Konkluzioni

58. Gjykata vlerëson se ky ankim nuk është haptazi i pabazuar në kuptim të nenit 35 § 3 (a) të Konventës. Duke mos qenë i papranueshëm për arsye të tjera, për rrjedhojë, duhet të deklarohet i pranueshëm.

B. Meritat (themeli)

1. Parashtrimet e palëve

59. Ankuesi pretendonte se ishte gjykuar dhe dënuar në *mungesë* dhe se nuk ekzistonin mjetet ligjore për t'i siguruar mundësinë e rigjykimit.

60. Qeveria pranoi se ankuesi ishte gjykuar dhe dënuar në *mungesë*. Megjithatë, duke u bazuar në parashtrimet e çështjes *Haxhia k. Shqipërisë* (nr. 29861/03), ajo argumentoi se procedimet e brendshme nuk kishin qenë të padrejta. Ajo, gjithashtu, argumentoi se i pandehuri ishte përfaqësuar nga një avokat i caktuar

nga gjykata ose nga familja dhe se ishin respektuar të drejtat e mbrojtjes së ankuesit.

2. Vlerësimi i Gjykatës

61. Gjykata kujton parimet e përgjithshme për sa u përket procedimeve në mungesë të përshkruara në vendimin *Sejdovic*, cituar më lart (referimet janë hequr).

“81. Megjithëse nuk përmendet shprehimisht në paragrafin 1 të nenit 6, objekti dhe qëllimi i nenit marrë në tërësi tregon se një person “i akuzuar për një vepër penale” ka të drejtë të marrë pjesë në seancën gjyqësore. Për më tepër, nënparagrafët (c), (d) dhe (e) të paragrafit 3 i garantojnë “çdo personi të akuzuar për një vepër penale” të drejtën “të mbrohet vetë” “të pyesë ose të kërkojë të pyeten dëshmitarët” dhe “t’i ofrohet ndihma falas e një përkthyesi nëse ai nuk kupton ose flet gjuhën e përdorur në gjykatë”, dhe është e vështirë të kuptohet se si ai mund të ushtronte këto të drejta pa qenë i pranishëm (...).

82. Megjithëse procedimet e bëra në mungesë të pandehurit nuk janë në vetvete të papajtueshme me nenin 6 të Konventës, gjithsesi mohimi i drejtësisë ndodh pa dyshim kur një person i dënuar në mungesë nuk është në gjendje më pas të përfitojë nga gjykata, e cila ka dëgjuar përcaktimin e tij të ri të meritave të akuzës, si për sa i përket së drejtës ashtu edhe fakteve, kur nuk është përcaktuar se ai ka hequr dorë nga e drejta e tij për t’u paraqitur dhe për t’u mbrojtur vetë (...) ose se ai synonte t’i shpëtonte gjykimit (...).

83. Konventa u lë shteteve kontraktuese diskrecion të gjerë në lidhje me zgjedhjen e mjetit të llogaritur për të garantuar se sistemet e tyre ligjore janë në përputhje me dispozitat e nenit 6. Detyra e Gjykatës është të përcaktojë nëse është arritur rezultati i kërkuar sipas Konventës. Në veçanti, mjetet procedurale, të ofruara nga e drejta dhe praktika e brendshme, duhet të tregojnë se janë efektive kur një person i akuzuar për një vepër penale nuk ka hequr dorë nga e drejta e tij për t’u paraqitur dhe për t’u mbrojtur vetë dhe as nuk ka kërkuar t’i shmangët gjykimit.

84. Gjykata më tej ka vendosur se detyra për të garantuar të drejtën e të pandehurit penal për të qenë i pranishëm në sallën e gjyqit... ose gjatë procedimeve të para ose në rigjykim – radhitet si një nga kërkesat themelore të nenit 6 (...). Për rrjedhojë, refuzimi për të rifilluar procedimet e kryera në mungesë të të pandehurit, pa treguar se i pandehuri ka hequr dorë nga e drejta e tij për të qenë i pranishëm gjatë gjykimit, është konstatuar si “mohim flagrant i drejtësisë”, duke bërë që procedimet të jenë “haptazi në kundërshtim me dispozitat e nenit 6 ose parimet e shprehura në të” (...).

85. Gjykata ka vendosur, gjithashtu, se rivendosja në afat e ankimit kundër dënimit në mungesë, kur i pandehuri gëzonte të drejtën të merrte pjesë në seancën gjyqësore në gjykatën e apelit dhe të kërkonte pranimin e provave të reja, krijonte mundësinë e përcaktimit të ri faktik dhe ligjor të akuzës penale, prandaj procedimet në tërësi mund të thuhet se kanë qenë të drejta (...).

86. As forma dhe as përmbajtja e nenit 6 të Konventës nuk pengojnë një person që me vullnetin e tij të lirë, të heqë dorë në mënyrë të shprehur ose nënkuptuar, nga e drejta e garantimit të një gjykimi të drejtë (...). Megjithatë, nëse duhet të jetë e efektshme për qëllimet e Konventës, heqja dorë nga e drejta për të marrë pjesë në një gjykim duhet të përcaktohet në mënyrë të qartë dhe kërkon garancitë minimale në përpjesëtim me rëndësinë e saj (...). Për më tepër, ajo nuk duhet të jetë në kundërshtim me asnjë interes të rëndësishëm publik.

87. Gjykata ka vendosur se kur një person i akuzuar për një vepër penale nuk është vënë në dijeni personalisht, nuk mund të arrihet thjesht në përfundimin nga statusi i tij “në mungesë”, që u krijua nga prezumimi me bazë të pamjaftueshme faktike, se ai ka hequr dorë nga e drejta të paraqitet në gjyq dhe të mbrohet vetë (...). Ajo pati rastin, gjithashtu, të theksojë se, para se të mund të thuhet se i pandehuri në mënyrë të nënkuptuar, nëpërmjet sjelljes së tij, ka hequr dorë nga një e drejtë e rëndësishme sipas nenit 6 të Konventës, duhet të tregohet se në mënyrë të arsyeshme ai mund të kishte parashikuar se cilat do ishin pasojat e sjelljes së tij (...).

88. Për më tepër, një personi të akuzuar për një vepër penale nuk duhet t’i lihet barra e provës për të vërtetuar se nuk kërkonte t’i shmangej drejtësisë apo se mungesa e tij ishte për shkak të një force madhore (...). Në të njëjtën kohë, është pikërisht detyrë e autoriteteve të brendshme të vlerësojnë nëse i pandehuri kishte arsye të forta për mungesën e tij apo nëse dosja e çështjes përmbante ndonjë element që justifikonte konstatimin se ai kishte munguar për arsye jashtë kontrollit të tij (...).

89. Sipas termave të paragrafit 3 (a) të nenit 6 të Konventës, çdo person i akuzuar për një vepër penale ka të drejtën “të informohet menjëherë, në gjuhën që ai kupton dhe në detaje, mbi natyrën dhe shkakun e akuzës kundër tij”. Kjo dispozitë thekson domosdoshmërinë për vëmendjen e veçantë që duhet t’i kushtohet njoftimit të “akuzës” të pandehurit. Aktakuza luan rol thelbësor në procesin penal, në faktin që pikërisht nga momenti i njohjes së saj i pandehuri vihet në dijeni zyrtarisht mbi bazën ligjore dhe faktike të akuzave kundër tij (...).

90. Qëllimi i dispozitës së mësipërme duhet të vlerësohet në veçanti në dritën e së drejtës më të përgjithshme për një gjykim të drejtë garantuar nga neni 6 § 1 i Konventës. Në çështjet penale, sigurimi i informacioneve të plota dhe të detajuara lidhur me akuzat kundër të pandehurit, dhe për pasojë karakterizimi ligjor se gjykata mund të miratonte çështjen, përbën një kusht paraprak thelbësor për të garantuar se procedimet janë të drejta (...).

91. Megjithëse joabsolute, e drejta e çdo personi të akuzuar për një vepër penale për t’u mbrojtur efektivisht nga një avokat, nëse është e nevojshme, të caktuar zyrtarisht, përbën një nga karakteristikat themelore të një gjykimi të drejtë (...). Personi i akuzuar për një vepër penale nuk humbet përfitimin e kësaj të drejte thjesht për shkak të mospranisë së tij në gjyq (...). Është me rëndësi vendimtare për drejtësinë e sistemit të drejtësisë penale që i pandehuri të mbrohet si duhet, si në shkallë të parë ashtu edhe në apel (...).

92. Në të njëjtën kohë, është me rëndësi kryesore që i pandehuri duhet të paraqitet, si për shkak të së drejtës së tij për të marrë pjesë në gjyq ashtu edhe për shkak të domosdoshmërisë për të vërtetuar saktësinë e deklarimeve të tij dhe për t’i krahasuar me ato të viktimës – interesat e të cilit dhe të dëshmitarit duhet të mbrohen. Për pasojë, legjislatura duhet të jetë në gjendje të prapësojë mungesa të pajustificuara, me kusht që sanksionet e përdorura të mos jenë në disproporcion me rrethanat e çështjes dhe të pandehurit të mos i hiqet e drejta e mbrojtjes me avokat (...).

93. Është detyrë e gjykatave të sigurojnë se gjykimi ishte i drejtë dhe, për rrjedhojë, se avokati, i cili mori pjesë në gjyq për të

mbrojtur të pandehurin në mungesë të tij, të ketë mundësinë të kryejë këtë detyrë (...).

94. Ndërkohë që çdo personi të akuzuar për një vepër penale i njihet e drejta “të mbrohet vetë ose nga një avokat ...”, neni 6 3 (c) nuk specifikon mënyrën se si ushtrohet kjo e drejtë. Për rrjedhojë, janë pikërisht shtetet kontraktuese që zgjedhin mjetin për të garantuar sigurimin e kësaj të drejte në sistemin e tyre gjyqësor, ku detyra e Gjykatës është të sigurojë nëse metoda e zgjedhur prej tyre është në përputhje me kërkesat për një gjykim të drejtë (...). Në lidhje me këtë, duhet të kujtohet se Konventa është hartuar “të garantojë jo të drejtat që janë teorike ose zhgënjyese, por të drejtat që janë praktike dhe efektive” dhe se përcaktimi i avokatit nuk siguron në vetvete efektivitetin e ndihmës që ai duhet t’i japë të pandehurit (...).

95. Megjithatë, shteti nuk mund të jetë përgjegjës për çdo mangësi të avokatit të caktuar për ndihmë ligjore ose të pandehurit. Nga pavarësia e profesionit ligjor nga shteti, rrjedh se sjellja e mbrojtjes është në thelb çështje ndërmjet të pandehurit dhe avokatit të tij, nëse është caktuar nëpërmjet skemës së ndihmës ligjore apo është financuar privatisht (...). Sipas nenit 6 § 3 (c), autoritetet e brendshme kompetente duhet të ndërhyjnë vetëm në rast se është treguar ose në ndonjë mënyrë tjetër është sjellë mjaftueshmërisht në vëmendjen e tyre, mungesa e ndihmës ligjore për të siguruar përfaqësimin efektiv (...). “

62. Gjykata thekson më tej se garancitë e shprehura në paragrafin 3 të nenit 6 janë aspekte specifike të së drejtës për një gjykim të drejtë përcaktuar në paragrafin 1 (shih *Edwards k. Mbretërisë së Bashkuar*, 16 dhjetor 1992, §33, seria A nr. 247-B).

63. Në çështjen në fjalë, nuk është kundërshtuar nga palët se i pandehuri është gjykuar dhe dënuar në mungesë. Po kështu, nuk është treguar se ai kishte dijeni të mjaftueshme për procedimet ligjore kundër tij. Në të vërtetë, është argumentuar se ai ishte njoftuar për dënimin e tij në mungesë vetëm më 3 qershor 2006, kur u arrestua nga autoritetet turke. Gjithashtu, nuk është treguar se në mënyrë të shprehur apo nënkuptuar ai ka autorizuar anëtarët e familjes të bëjnë ankimet në apel ose në mënyrë të qartë ka hequr dorë nga e drejta e tij për t’u paraqitur në gjyq duke iu shmangur në mënyrë të qëllimshme drejtësisë. Sipas së drejtës së brendshme, ankuesi nuk ka pasur mundësi të kërkojë rigjykimin e çështjes së tij (shih paragrafët 48-57 më lart).

64. Sa më sipër, Gjykata konstaton se ankuesi nuk kishte mundësinë të përftonte një përcaktim të ri të meritave të akuzave kundër tij nga një gjykatë, e cila do ta dëgjonte atë gjatë procedimeve në përputhje me garancitë e drejtësisë të nenit 6.

65. Për rrjedhojë, ka pasur shkelje të nenit 6 të Konventës.

II. SHKELJE TË TJERA TË PRETENDUARA TË KONVENTËS

66. Ankuesi ngriti ankime sipas nenit 5 §§ 1 dhe 2, neni 6 § 2, si dhe neni 7 të Konventës, të ngjashme me ato të ngritura nga dy prej të bashkëpandehurve të tij në rastet *Haxhia*, cituar më lart, i cili akoma nuk ka marrë formë të prerë dhe *Mulosmani*, cituar më lart, i cili akoma nuk ka marrë formë të prerë.

67. Gjykata ka shqyrtuar ankimet e mësipërme të parashtruara nga ankuesi. Megjithatë, në dritën e të gjitha materialeve që posedon, dhe për çështjet e ankimuar, të cilat janë në kompetencë të saj, Gjykata konstaton se ato nuk zbulojnë asnjë element të shkeljes të të drejtave dhe lirive të përcaktuara në Konventë apo protokollet e saj. Rezulton se kjo pjesë e ankimit është haptazi e pabazuar dhe duhet të rrëzohet në përputhje me nenin 35 §§ 3 (a) dhe 4 të Konventës.

III. ZBATIMI I NENIT 41 TË KONVENTËS

68. Neni 41 i Konventës parashikon:

“Kur Gjykata konstaton se ka pasur shkelje të Konventës apo të protokolleve të saj, dhe nëse e drejta e brendshme e palës së lartë kontraktuese lejon të bëhet vetëm një ndreqje e pjesshme, Gjykata, kur është e nevojshme, i akordon shpërblim të drejtë palës së dëmtuar.”

A. Dëmi

69. Ankuesi nuk parashtrroi pretendime për dëmet. Për rrjedhojë, Gjykata vlerëson se nuk ka arsye t’i akordojë ndonjë shumë mbi këtë bazë.

70. Gjykata përsërit konstatimet e saj në çështjen *Shkalla k. Shqipërisë* (nr. 26866/05, §§ 77-79, 10 maj 2011), se kur një ankues është dënuar në shkelje të të drejtave të tij të garantuara nga neni 6 i Konventës, forma më e përshtatshme e ndreqjes do të ishte që sa të jetë e mundur ankuesi të vendoset në pozicionin që do të kishte qenë nëse kjo dispozitë do të respektohej. Forma më e përshtatshme e ndreqjes, në parim, do të ishte gjykimi *de novo* ose rifillimi i procedimeve nëse kërkohet (shih, gjithashtu, *Xheraj k. Shqipërisë*, nr. 37959/02, § 82, 29 korrik 2008; *Caka k. Shqipërisë*, nr. 44023/02, § 122, 8 dhjetor 2009, dhe *Laska k. Shqipërisë*, cituar më lart, §§ 73-77).

B. Kostot dhe shpenzimet

71. Ankuesi pretendoi 200,000 lekë (1,409 euro) për kostot dhe shpenzimet e bëra para kësaj Gjykate dhe 275,000 lekë (1,937 euro) për kostot dhe shpenzimet e bëra para gjykatave të brendshme.

72. Qeveria nuk parashtrroi asnjë koment.

73. Referuar praktikës ligjore të Gjykatës, ankuesi ka të drejtën e rimbursimit të kostove dhe shpenzimeve

vetëm në masën që është provuar se ato janë shkaktuar në të vërtetë dhe domosdoshmërisht dhe ishin të arsyeshme në masë. Në çështjen në fjalë, duke marrë parasysh faktin se nuk është vërtetuar qartë se ankuesi ka bërë shpenzimet e pretenduara para gjykatave të brendshme, Gjykata vlerëson të arsyeshme t'i akordojë shumën prej 1,400 eurosh për procedimet para Gjykatës.

C. Interesi i mospagimit

74. Gjykata çmon të nevojshme se interesi i mospagimit duhet të bazohet në nivelin marxhinal të huadhënies së Bankës Qendrore Evropiane, të cilit duhet t'i shtohen 3 për qind.

PËR KËTO ARSYE, GJYKATA UNANIMISHT

1. *Deklaron* ankimin e ankuesit sipas nenit 6 të Konventës të pranueshëm lidhur me dënimin e tij në mungesë dhe pjesën e mbetur të ankimit të papranueshëm.

2. *Vendos* se ka pasur shkelje të nenit 6 të Konventës.

3. *Vendos*:

a) që shteti i paditur t'i paguajë ankuesit, brenda tre muajve nga data e daljes së vendimit përfundimtar, në përputhje me nenin 44 § 2 të Konventës, 1,400 euro (një mijë e katërqind euro) për kostot dhe shpenzimet, plus çdo taksë që mund të vihet, të konvertuara në monedhën e brendshme në kursin e këmbimit në datën e pagesës;

b) që prej skadimit të periudhës prej tre muajsh të përmendur më lart deri në pagim, mbi shumat e mësipërme paguhen interesa të thjeshtë të barabartë me kursin marxhinal të huas të Bankës Qendrore Evropiane gjatë periudhës së mospagimit, plus 3 për qind.

4. *Rrëzon* pjesën tjetër të mbetur të pretendimit të ankuesit për shpërblim të drejtë.

Bërë në anglisht dhe njoftuar me shkrim më 5 nëntor 2013, në përputhje me nenin 77 §§ 2 dhe 3 të rregullores së Gjykatës.

Françoise Elens-Passos
SEKRETAR

Ineta Ziemele
KRYETAR